

при участието на секретар-протоколиста Росица Симова разгледа в закрито заседание на двадесет и седми март 2018 г. конституционно дело № 10/2017 г., докладвано от съдията Таня Райковска.

Производството е по чл. 149, ал. 1, т. 2 и 4 от Конституцията на Република България.

Делото е образувано на 17.11.2017 г. по искане на пленума на Върховния касационен съд (ВКС) за установяване на противоконституционност на чл. 127, ал. 1, предложения предпоследно и последно и на чл. 411а, ал. 1, т. 4 от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) (обн., ДВ, бр. 86 от 2005 г.; последно изм. и доп., бр. 7 от 19.01.2018 г.), както и за произнасяне за съответствие на чл. 127, ал. 1, предложения предпоследно и последно от НПК с международен договор, по който България е страна, а именно с чл. 6 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи – КЗПЧОС (обн., ДВ, бр. 80 от 1992 г. с последвали изменения).

Вносителят счита, че чрез оспорената разпоредба на чл. 127, ал. 1, предложения предпоследно и последно от НПК ревизионните актове, докладите по чл. 19 от Закона за държавната финансова инспекция (ЗДФИ) и одитните доклади по чл. 56 от Закона за сметната палата (ЗСП) се приравняват на доказателствено средство в наказателния процес. Според ВКС оспорената разпоредба противоречи на чл. 121, ал. 1 от Конституцията, установяващ конституционното изискване съдилищата да осигуряват равенство и условия за състезателност на страните в съдебния процес, както и че не е в съответствие с чл. 6 КЗПЧОС за правото на справедлив процес по отношение на изискванията за състезателност и равенство на средствата за правна защита.

Поддържа се, че приравняването на изброените документи на писмени доказателствени средства е в конфликт с изискването на чл. 121, ал. 1 от Конституцията, доразвито в чл. 105, ал. 2 НПК. Пленумът на ВКС излага съображения, че не може да се възприеме писменият документ по чл. 19 във връзка с чл. 17 ЗДФИ да възпроизвежда факти от обективната действителност (които са доказателства в процеса), защото той съдържа фактически констатации, съставляващи логически изводи на съответния държавен орган въз основа на анализа на събраните от него материали, а не удостоверява факти от обективната действителност. Според вносителя аналогични характеристики имат докладите по чл. 56 от ЗСП, които са определени като „доклади със становища по отчети за изпълнение на бюджети“, защото съдържат оценка на съответния държавен орган по отношение на отчет за изпълнение на бюджет, а не за удостоверяване на

обстоятелства от обективната действителност.

Изложено е разбирането, че изискването за „състезателно производство“ по чл. 6КЗПЧОС се проявява в това, всяка страна да има възможност да се запознае и да коментира в процеса представените от другата страна становища и доказателства, а „равенството на средствата“ изисква на всяка страна да бъдат предоставени разумни възможности да представи позицията си при условия, които не я поставят в съществено по-неблагоприятно положение от другата страна.

Пленумът на ВКС твърди, че чрез оспорената разпоредба на доказателствен материал, събран по ред извън НПК и от орган, различен от ръководно-решаващия в наказателния процес, се придава същото значение като на доказателства, събрани по реда и със способите, предвидени в НПК. Вносителят счита, че е недопустимо приравняването на изброените в чл. 127, ал. 1, предложения предпоследно и последно от НПК писмени документи на писмени доказателствени средства, понеже доказателствата, установявани с тях, не са събрани и проверени в състезателна процедура с обезпечаване на равенство на средствата.

Пленумът на ВКС обосновава в искането до Конституционния съд, че разпоредбата на чл. 411а, ал. 1, т. 4 НПК следва да бъде приета за противоконституционна, „тъй като възлагането на специализирания наказателен съд на разглеждане на дела за определени престъпления, извършени от определени категории субекти, дава на този орган на съдебната власт характеристика на извънреден съд“. Такива извънредни съдилища не се допускат съобразно чл. 119, ал. 3 от Конституцията и функционирането им противоречи на принципа за правовата държава – чл. 4, ал. 1 от Конституцията.

Излага се и противоречие с конституционния принцип на равенство на гражданите пред закона – чл. 6, ал. 2 от Основния закон. Според вносителя това оспорено допълнение в чл. 411а, ал. 1 НПК представлява съществено отстъпление от идеята, че компетентността на специализираните съдилища се определя единствено съобразно предметен критерий, свързан с правната квалификация на деянието. Съчетаването на предмета и субекта като критерий за подсъдност не би могло да обоснове „специализация“.

Сочат се отклонения от общоустановените правила, важими за съдилищата както в НПК (по-кратък срок за насрочване на делото в разпоредително заседание), така и в

отделни текстове на Закона за съдебната власт, относими към командироване на съдии и критерии за определяне на допълнителни възнаграждения.

С определение от 16 януари 2018 г. Конституционният съд е допуснал искането на пленума на Върховния касационен съд за разглеждане по същество. Като заинтересовани институции по делото са конституирани Народното събрание, президентът, Министерският съвет, министърът на правосъдието, министърът на финансите, главният прокурор, омбудсманът, Висшият съдебен съвет и Висшият адвокатски съвет. Отправена е покана за писмени становища до Съюза на юристите в България, Съюза на съдиите в България, Българската съдийска асоциация, Асоциацията на прокурорите в България, Камарата на следователите в България, Фондация „Български адвокати за правата на човека“, Асоциацията за европейска интеграция и права на човека. Поканени са да дадат писмено правно мнение по предмета на делото проф. д-р Маргарита Чинова, проф. д-р Никола Манев, проф. д-р Веселин Вучков, проф. д-р Пенчо Пенев, проф. д-р Снежана Начева, доц. д-р Георги Митов, доц. д-р Гергана Маринова, доц. д-р Екатерина Салкова, доц. д-р Наталия Киселова.

След образуването на делото е постъпило искане от Висшия адвокатски съвет за установяване противоконституционност на редица разпоредби от Наказателно-процесуалния кодекс, групирани в 11 параграфа, в които са изложени законовите текстове, уреждащи различни въпроси на регламентацията на процедурата в наказателното производство и съображенията на вносителя за тяхната противоконституционност.

Искането е дало основание на 28.11.2017 г. да бъде образувано конституционно дело № 12/2017 г. Допуснато е за разглеждане по същество с определение от 23.01.2018 г., по него са конституирани същите заинтересовани институции и са поканени да дадат становища по предмета на делото неправителствени организации и изтъкнати специалисти от науката.

С нарочно определение от същата дата Конституционният съд, след като е констатирал идентичност в исканията на вносителите по двете дела относно установяване на противоконституционност на чл. 411а, ал. 1, т. 4 НПК, сходство в изложените основания и съображения, а именно, че специализираният наказателен съд има характеристиката на извънреден съд, което не се допуска от чл. 119, ал. 3 от Конституцията и противоречи на принципа на правовата държава (чл. 4, ал. 1 от

Конституцията), е постановил присъединяване на част от предмета по к. д. № 12/2017 г., обхванат от т. 11 от диспозитива на посоченото по-горе определение към к. д. № 10/2017 г., за съвместно разглеждане и решаване.

Според Висшия адвокатски съвет разпоредбата на чл. 411а, ал. 1, т. 4 НПК противоречи на принципите на правовата държава (Преамбюл, чл. 4, ал. 1), чл. 6, ал. 2, чл. 31, ал. 3 и 4, чл. 117, ал. 2, чл. 119, ал. 3, чл. 121, ал. 1 от Конституцията, защото специализираният наказателен съд притежава характеристиката на извънреден съд, какъвто Конституцията не допуска (чл. 119, ал. 3).

От заинтересованите институции писмено становище са представили Министерският съвет, министърът на правосъдието, министърът на финансите, главният прокурор, Висшият съдебен съвет.

Становище по предмета на делото са предложили още Съюзът на юристите в България, Съюзът на съдиите в България, Асоциацията на прокурорите в България, Камарата на следователите в България.

Писмено правно мнение са дали доц. д-р Георги Митов, доц. д-р Екатерина Салкова и доц. д-р Наталия Киселова.

Съюзът на юристите в България, Съюзът на съдиите в България и Камарата на следователите намират исканията за основателни и застъпват позиция да бъдат уважени. Според тях с оспорената разпоредба на чл. 411а, ал. 1, т. 4 НПК се въвежда на практика извънреден вид подсъдност за дела, разглеждани от специализирания наказателен съд, които попадат извън предметната подсъдност, посочена в т. 1, 2 и 3 на чл. 411а, ал. 1 НПК, с което обичайната местна подсъдност ще бъде заобиколена поради длъжностното качество на субекта на престъплението. Поддържат, че определянето на подсъдността по субект, а не по предмет характеризира специализирания наказателен съд като извънреден. Сочи се несъответствие с посочените в Решение № 10 от 2011 г. по к. д. № 6/2011 г. критерии по отношение на условията и реда за назначаване на съдиите, както и възможност за поставяне на магистратите от специализираните наказателни съдилища в привилегировано положение заради различие в критерия за получаване на допълнително възнаграждение.

По отношение на чл. 127, ал. 1, предложения предпоследно и последно от НПК

поддържат, че се създава възможност за въвеждане на доказателствен материал, който не е събран чрез предвидени в наказателно-процесуалния закон способи, а е събран и проверен от други държавни органи и по друг процесуален ред. Твърдят, че оспорената разпоредба противоречи на чл. 121, ал. 1 от Конституцията и на принципите на наказателния процес, както и на принципите за равнопоставеност на страните в процеса, гарантирани от българското законодателство и от чл. 6 на КЗПЧОС.

Обратното виждане застъпват Министерският съвет, министърът на правосъдието, министърът на финансите, главният прокурор, Висшият съдебен съвет, Асоциацията на прокурорите в България, както и доц. д-р Георги Митов, доц. д-р Екатерина Салкова и доц. д-р Наталия Киселова, които намират исканията за неоснователни. Според тях делата за корупционни престъпления, извършени от лица, заемащи висша публична длъжност, са със значим обществен интерес не само във вътрешен аспект, а и с оглед изпълнение на международни задължения на българската държава, произтичащи от ратифицираната със закон, приет от 40-то Народно събрание на 3 август 2006 г. – обн. ДВ, бр. 66 от 15.11.2006 г., Конвенция на ООН срещу корупцията. Законодателната преценка за възлагане на посочени дела за разглеждане от специализирания наказателен съд и определянето на тази подсъдност не придава извънредност на специализирания наказателен съд. Застъпва се виждането, че няма конституционна пречка специализираният наказателен съд да разглежда дела при съчетаване на двата критерия – както с оглед предмета, така и с оглед субекта, защото такава уредба е въпрос на законодателна целесъобразност и не противоречи на даденото разрешение в практиката на Конституционния съд (Решение № 10 от 2011 г. по к. д. № 6/2011 г.).

В становищата и правните мнения се посочва, че предметната и субектната подсъдност в оспорваната разпоредба са точно определени чрез изрично и изчерпателно изброяване както на видовете престъпления, така и на длъжностното качество на техните извършители, и този подход не се отрича в цитираното по-горе решение на Конституционния съд. Поддържа се, че специализираният наказателен съд прилага същите процесуални правила като общите съдилища – еднакви са правата на участниците в наказателното производство, еднакви са правилата относно мерките за процесуална принуда, еднакви са доказателствените правила и процедури, еднакви са правилата за провеждане на съдебните заседания, а присъдите и решенията на апелативния наказателен съд подлежат на контрол за законосъобразност от

Върховния касационен съд. Установяването на по-кратък процесуален срок за насрочване на делото в разпоредително заседание не води до извод за специално процесуално правило в съществено отклонение от общите правила в процеса, при зачитане на трайната практика в наказателно-процесуалното законодателство за създаване на особени правила за някои дела в отклонение от общите правила, включително установяване на по-кратки срокове, като са изброени такива законодателни разрешения по отношение на бързото производство, на незабавно производство и други съкратени срокове по НПК.

Позовавайки се на практиката на Конституционния съд – Решение № 16 от 1998 г. по к. д. № 7/1998 г., обосновават тезата, че не е налице противоречие с конституционния принцип по чл. 6, ал. 2 за равенство на гражданите пред закона, тъй като възможността за разглеждане на делата по чл. 411а, ал. 1, т. 4 НПК на три инстанции съставлява още един аргумент, изключващ тезата за извънредност на специализирания наказателен съд.

Твърдят, че не е налице поддържаната от пленума на ВКС противоконституционност на чл. 127, ал. 1, предложения предпоследно и последно от НПК, изразяваща се в противоречието му с чл. 121, ал. 1 от Конституцията. Заемат позиция за неприемливост на тезата, че с оспорваното допълнение в чл. 127, ал. 1 НПК се нарушава изискването за осигуряване на състезателност и равенство на средствата, доколкото фактическите данни, които са свързани с обстоятелствата по делото и допринасят за тяхното изясняване, могат да бъдат установявани, събирани и проверявани чрез всички допустими доказателствени средства, а в съдебната фаза на процеса доказателствените материали се събират, допускат и проверяват под ръководството на съда. Подчертава се, че страните в процеса имат равни възможности да изискват от съда събиране и проверка на всякакви доказателства, да изискват спазването на всички законови изисквания относно допускането, събирането и прилагането на писмените доказателствени средства, което осигурява равни възможности на страните в съдебния процес да влияят на оценката на съда, който е задължен да формира вътрешното си убеждение въз основа на събраните доказателства, и то не само по искане на страните, но и по свой почин.

Според тези становища и правни мнения оспорената законова уредба не придава по-голяма доказателствена сила на ревизионните актове, на докладите по чл. 19 от ЗДФИ и по чл. 56 ЗСП, тъй като те нямат самостоятелно значение, а се преценяват

съвместно с останалите доказателства. Отхвърлят и тезата, че е нарушен чл. 6, т. 1 от КЗПЧОС относно правото на справедлив процес, като сочат, че допустимостта и оценяването на доказателствата не са предмет на уредба в КЗПЧОС и Европейският съд по правата на човека оставя тази преценка на националното законодателство.

Конституционният съд, като обсъди съображенията и доводите в исканията, становищата на заинтересованите институции, постъпилите правни мнения и релевантната правна уредба, прие следното:

По искането за установяване на противоконституционност на чл. 127, ал. 1, предложения предпоследно и последно от НПК и несъответствие с чл. 6 КЗПЧОС:

Оспорването от пленума на ВКС на допълнението в чл. 127, ал. 1, предложения предпоследно и последно от НПК се основава на тезата, че приравняването на ревизионните доклади, одитните доклади по чл. 56 ЗСП и докладите по чл. 19 ЗДФИ на доказателствени средства в наказателното производство е в противоречие с чл. 121, ал. 1 от Конституцията, установяващ конституционно изискване съдилищата да осигуряват равенство и условия за състезателност на страните в съдебното производство, както и не е в съответствие с разпоредбата на чл. 6 КЗПЧОС за правото на справедлив процес по отношение на изискванията за състезателност и равенство на средствата.

Действително в чл. 127, ал. 1 НПК освен писмените доказателствени средства, събрани по реда на НПК, законодателят е определил като такива и документи, които са съставени в друго производство извън наказателния процес. Сред тях са докладите и приложените към тях документи относно разследванията на Европейската служба за борба с измамите, а с оспорваното допълнение са добавени и: 1) ревизионните актове, с които са установени данъчни задължения и задължения за задължителни здравни осигуровки, и приложените към тях ревизионни доклади; 2) докладите по чл. 19 от Закона за държавната финансова инспекция от извършени финансови инспекции, и 3) одитните доклади по чл. 56 от Закона за Сметната палата и приложените към тях документи.

Още през 2010 г. при предишно изменение на НПК към писмените доказателствени средства в чл. 127, ал. 1 са добавени и „други документи“, включително и докладите, и приложените към тях документи относно разследванията на Европейската служба за борба с измамите. Инкорпорирането на посочените доклади и документите към тях

е в съответствие с действащия към този момент Регламент (ЕО) № 1073/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 25 май 1999 г. относно разследванията, провеждани от Европейската служба за борба с измамите (OLAF). В чл. 9, т. 2 от регламента е въведено правилото, че „Докладите, изготвени на тази основа, представляват допустимите доказателства в административното и наказателното производство на държавите членки, където използването на тези доказателства е признато за необходимо и по същия начин и условия, допустими при административните доклади, изготвени от инспектори от националната администрация. Тези доклади са предмет на оценка по същите правила като тези, приложими за административните доклади, изготвени от инспектори от националната администрация, и имат същата доказателствена стойност като тях.“ Понастоящем цитираният регламент е отменен и заместен с нов Регламент (ЕС, ЕВРАТОМ) № 883/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 септември 2013 г. (ОВ, L 248/1 от 18 септември 2013 г.), в който се съдържат аналогични правила – чл. 11, т. 2.

След като регламентът има пряко и непосредствено действие и не налага законодателна намеса на държава членка, българският законодател, макар и в обратен ред на приравняване, е добавил с оспорваното изменение в чл. 127, ал. 1 НПК и конкретно посочените актове и доклади на инспектори от националната администрация.

Според чл. 105, ал. 1 НПК доказателствените средства служат за възпроизвеждане в наказателното производство на доказателства или на други доказателствени средства. Недопустимостта в наказателния процес на доказателствени средства, които не са събрани или изготвени при условията и по реда, предвиден в НПК, е своеобразна гаранция за разкриване на обективната истина, като цели въвеждането в процеса на източници на информация относно обстоятелствата от предмета на доказване, които в максимална степен гарантират достоверността.

Въвеждането на тези ограничения не означава, че във всички случаи се гарантира в максимална степен (100 %) достоверността на информационните носители, независимо дали става въпрос за писмени доказателствени средства, или за свидетелски показания и обяснения на обвиняемия. Защото събирането на гласни и други доказателствени средства при спазване на всички процесуални правила, включително на принципите на гласност и непосредственост, също не изключва опасността те да се окажат недостоверни.

В доктрината се сочи, че писмените доказателствени средства се явяват винаги документи, изготвени съобразно изискванията на закона, който допуска да се установяват с тях известни факти, имащи значение за процеса. Доказателствените средства се явяват актове на самия процес, органическа част от процеса, процесуални средства за установяване на интересуващите делото факти. Тези средства са предварително определени в кодекса и са такива, каквито ги създава законодателят.

В сложния процес на доказване доказателствените средства имат за задача да възпроизведат и да доведат до знанието на съда, прокуратурата или органа по разследване онези факти, въз основа на които съответният орган може да изгради вътрешното си убеждение.

Предвид провежданото разграничение между доказателства и доказателствени средства, каквото невинаги се откроява в наказателнопроцесуалното право на други държави, при което всички информационни носители се приемат за доказателства, стига да са относими, е налице известна непоследователност както в правната теория, така и в НПК при включването на някои документи в категорията на писмените доказателствени средства. Така правната доктрина у нас приема, че писмени доказателствени средства могат да бъдат и други документи освен изготвените в рамките на висящо наказателно производство, напр. акт за раждане, акт за смърт, нотариален акт и пр.

Макар и съставени в друго производство, приравнените на писмени доказателствени средства актове и доклади ведно с приложените към тях документи не се ползват с презумирана формална доказателствена сила, тъй като обективната истина в наказателното производство може да се разкрива само и единствено по реда и със средствата, предвидени в НПК. Визираните от чл. 127, ал. 1 НПК документи могат да бъдат ценени само съчетано с други доказателствени средства, събрани по установения ред. Както в чл. 19 ЗДФИ, така и в чл. 58 от ЗСП се предвижда, че при наличие на данни за извършено престъпление тези доклади заедно с материалите към тях се изпращат на прокуратурата, което означава, че те се проверяват и оценяват със способите и средствата на наказателното производство, а не се приобщават механично към доказателствения материал.

Конституционният съд не приема тезата на вносителя, че с допълнението на чл. 127, ал. 1 НПК се нарушава изискването за осигуряване на състезателност и равенство на

средствата. Фактическите данни, свързани с обстоятелствата по конкретното дело, могат да бъдат установявани, т. е. събирани и проверявани чрез всички допустими доказателствени средства. В тази връзка чл. 107, ал. 3 НПК задължава съда и органите на досъдебното производство служебно да събират и проверяват всички доказателства, които са в полза на обвиняемия, а ал. 5 ги задължава да подложат на внимателна проверка всички събрани доказателства.

В синхрон с посочените изисквания и като допълнително предвидена гаранция за справедлив процес е и новосъздадената ал. 2 на чл. 127 НПК, според която „обвинението и присъдата не могат да се основават само на данните от ревизионните актове, докладите по чл. 19 от Закона за държавна финансова инспекция, одитните доклади по чл. 56 от Закона за Сметната палата, докладите относно разследванията на Европейската служба за борба с измамите и приложените към тях документи“, т. е. последните нямат самостоятелно доказателствено значение, още по-малко приоритет.

Чрез оспорваното допълнение в чл. 127, ал. 1 НПК не се въвеждат ограничения по отношение на ръководно-решаващия орган в наказателния процес както с оглед оценка за относимост на доказателствата, тъй като не се възпрепятства събирането на фактическите данни, необходими за пълното, обективно и всестранно изследване на всички обстоятелства по делото, така и с оглед оценката за допустимост на други доказателствени средства, чрез които се събират доказателства, оборващи изводите на органите, съставители на посочените документи, и удостоверените с тях обстоятелства. Освен това не се ограничава оценката за достоверност на нововъведените писмени доказателствени средства, защото чл. 14, ал. 2 НПК съдържа правилото, съгласно което „доказателствата и средствата за тяхното установяване не могат да имат предварително определена сила“. Гаранция за това е и новата ал. 2 на чл. 127 НПК. Отсъстват също така ограничения за съда, прокурора и разследващите органи в наказателния процес и в оценката за достатъчност на събраните доказателства (чл. 14, ал. 1 и чл. 107, ал. 3 и 5 НПК).

Според Конституционния съд „осъществяването на справедливо правосъдие съставлява една от целите на Конституцията и полагайки основите на справедливия наказателен процес, Основният закон неслучайно се въздържа да придаде различна сила на отделните видове доказателства и доказателствени средства или да установи такива с предварително определена сила“ (Решение № 10 от 2010 г. по к. д. № 10/2010 г.).

В съответствие с принципа за вземане на решенията по вътрешно убеждение НПК не допуска формални доказателства с обвързваща за съда сила. Видът и особеностите на използваните процесуални средства за доказване не могат формално да предрешат дали някои от тях заслужават повече доверие, а други по-малко и това разбиране е в интерес на доброто правосъдие. Конституционният съд отбелязва, че съгласно цитираното решение „веществените доказателствени средства, изготвени или събрани по реда за специалните разузнавателни средства, на общо основание, така както всички останали веществени доказателствени средства, подлежат на оспорване и проверка за достоверност в хода на състезателно съдебно следствие. Те могат да бъдат оборвани чрез допустимите процесуални средства и способности за доказване.“ Този извод е относим за всички доказателствени средства, тъй като в съответствие с чл. 14, ал. 2 НПК никое от тях няма предварително определена сила и всяко от тях в съответствие с чл. 107, ал. 5 НПК следва да бъде проверено чрез съпоставката му с другите доказателствени средства.

Следва да се отчете и фактът, че освен изключението по чл. 31, ал. 2 от Конституцията няма друго конституционно основание за предварително придаване на различна сила на отделните видове доказателствени средства.

Отношение към предмета на настоящото дело имат и конституционните гаранции за ефективно реализиране на правото на защита на обвиненото лице чрез обективно и честно правораздаване. Конституционният съд в своята практика е посочил, че „разпоредбата на чл. 121, ал. 1 от Конституцията вменява задължение за осигуряване на равенство на страните в съдебния процес на съдилищата като орган на съдебната власт, а не на законодателната власт. Съдилищата са задължени да осигуряват равенство и състезателност на участниците в съдебния процес, като прилагат точно процесуалните закони в приетия от законодателя вид.“ (Решение № 4 от 2014 г. по к. д. № 12/2013 г.).

Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи не провежда разграничение между доказателства и доказателствени средства. Допустимостта и оценяването на доказателствата поначало са извън нейния обхват, като тези въпроси следва да се решават от националното законодателство и вътрешните съдебни органи на съответната държава. Европейският съд по правата на човека позволява на държавите и по-широка свобода на преценка относно начина, по който процедурат националните съдилища, например правилата за доказателствата, които прилагат,

стига крайният резултат да е справедлив процес. В този смисъл с оспореното законодателно изменение предвид аргументацията по-горе не се създават предпоставки за провеждане на несправедлив наказателен процес.

Възприетият от законодателя подход при допълнението на чл. 127, ал. 1 НПК не се отклонява от разбирането на КЗПЧОС, че доказателствата трябва да бъдат събирани и проверявани в хода на публично съдебно производство в присъствието на обвиненото лице и при отчитане правото му да разполага с равни възможности да се противопостави на тезата на обвинителната власт в контекста на състезателното начало. По изключение отклонения от този принцип са позволени, но само ако справедливият процес изисква балансиране на интересите на защитата с интересите на другите участници в процеса.

В заключение Конституционният съд приема с оглед изложената по-горе аргументация, че с оспорената разпоредба на чл. 127, ал. 1, предложения предпоследно и последно от НПК не се създават предпоставки за провеждане на несправедлив процес, тъй като не е налице конституционно недопустим дисбаланс в основните процедурни правила по доказването, установени за участниците в наказателното производство, въпреки използваната от законодателя не докрай прецизна законодателна техника по отношение на систематичното подреждане в НПК на включеното допълнение.

По искането за установяване на противоконституционност на чл. 411а, ал. 1, т. 4 НПК:

В правната теория съдебната власт, уредена в глава шеста от Конституцията, се определя като система от европейски континентален тип. Според установеното от чл. 119, ал. 1 от Основния закон съдът правораздава. По своята същност правораздаването е монополна държавна дейност.

Концентрацията на правораздаването в съдилищата е водещ признак на съвременната държава, закрепен конституционно в чл. 119, ал. 1 от Основния закон, в който се съдържа изброяване на видовете съдилища, а извънредни такива са недопустими (чл. 119, ал. 3 от Конституцията).

Съдът се явява гарант за защита на основните права, свободи и законни интереси на правните субекти, както и за законосъобразното осъществяване на публичната власт

от институциите и техните администрации. Основен принцип в осъществяването на съдебната власт е, че всеки правен субект разполага с право на справедлив и публичен процес пред безпристрастен и независим съд.

Тази най-обща характеристика на централното звено в съдебната власт – съдилищата и тяхната функция да правораздават, разкрива неразривната връзка и с понятието за правова държава, основаващо се на разбирането за отричане на абсолютната власт в държавата, признаване господството на правото, инкорпориращо най-висши цивилизационни ценности, за гаранции и закрила на личната и политическата свобода чрез разделяне, ограничаване и балансиране при упражняването на държавната власт.

Действащата Конституция на Република България не съдържа регламент, който да е относим пряко към дефинирането в детайли на понятията извънреден и специализиран съд по смисъла на чл. 119, ал. 2 и 3 и който да съдържа конституционно отправна точка за обособяването им като такива, принадлежащи към едната или другата група, съответно видовото им различие.

Конституционният съд с Решение № 10 от 2011 г. по к. д. № 6/2011 г. във връзка със създаването на специализирания наказателен съд в Република България е очертал основните характеристики на двата вида съдилища, на основата на които е провел и съответно разграничение между тях. Като водещ отличителен белег е прието, че „особено съществено, за да не бъде определен специализираният наказателен съд като извънреден и да отговаря на изискванията за безпристрастност и независимост, е, на първо място, той да прилага общоустановените правила, които се съдържат в материалните и процесуалните закони, които прилагат общите съдилища, и на второ място – условията и редът за назначаване на съдиите в него да са същите, прилагани при назначаване на съдиите в цялата съдебна система“.

С оспорваното допълнение на чл. 411а, ал. 1, т. 4 НПК подсъдни на специализирания наказателен съд са делата за престъпления, изчерпателно посочени в чл. 201 – 205, 212, 212а, 219, 220, 224, 225б, 226, 250, 251, 253 – 253б, 254а, 254б, 256, 282 – 283а, 285, 287 – 289, 294, 295, 299, 301 – 307, 310, 311 и 313 от Наказателния кодекс, извършени от: а) народни представители; б) членове на Министерския съвет и заместник-министри; в) председатели на държавни агенции и държавни комисии, изпълнителни директори на изпълнителните агенции, и техните заместници; г) управителя на Националния осигурителен институт, управителя на Националната здравноосигурителна каса, изпълнителния директор и директорите на териториалните

дирекции на Националната агенция за приходите; д) директора на Агенция „Митници“, началници на митници, митнически бюра и пунктове; е) членовете на Комисията за отнемане на незаконно придобито имущество и Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства; ж) областни управители и заместник областни управители; з) съдии, прокурори и следователи; и) членове на Висшия съдебен съвет, главния инспектор и инспекторите в Инспектората към ВСС; к) кметовете и заместник-кметовете на общини, кметовете и заместник-кметовете на райони и председателите на общински съвети.

За да се позове на наличието на характеристики на извънреден съд по отношение на специализирания наказателен съд, във връзка с изменението на чл. 411а, ал. 1, т. 4 НПК от 2017 г. пленумът на ВКС твърди най-напред необосновано отстъпление от разбирането, че компетентността на специализираните съдилища се определя единствено съобразно предметен критерий, свързан с правната квалификация на деянието. Подобно виждане, но без изразена в същата степен категоричност – наличие само на един възможен критерий, се въвежда и в искането на Висшия адвокатски съвет.

Пленумът на ВКС застъпва и тезата, че специализацията няма да бъде обвързана със субекта, доколкото особеното качество на дееца намира отражение в материалноправната норма, включително и в санкционната ѝ част, обичайно предвиждаща по-тежка наказателна репресия. Поддържа се в допълнение, че специализацията е свързана с предмета, с материята и не се изисква такава във връзка със субекта. Съчетаването на предмета и субекта като критерий за подсъдност на специализирания съд не може да обоснове „специализация“, при това липсвали ясни критерии, по които е очертана новата компетентност на специализираните съдилища. Вносителят се позовава и на част от Решение № 10 от 2011 г. по к. д. № 6/2011 г., с което според него Конституционният съд приема, че критерият за определяне на компетентността на специализирания наказателен съд е предметът на делото, а не качеството на извършителя на престъплението и че създаването на специализирания съд се основавало на разбирането той „да е специализиран по материя, а не по субект“.

Конституционният съд не споделя отразените в исканията разбирания.

Твърденията, че специализация на съдилищата е възможна единствено въз основа на предметен критерий, че специализация по отношение на заеманата от дееца длъжност

е изключена и че специализиран съдия според Становище (2012) № 15, § 5 на Консултативния съвет на европейските съдии е само този съдия, който се занимава с ограничени области на правото (наказателно, данъчно, семейно и т. н.), са необосновани.

В изложената от вносителите теза се очертават елементи на крайност – акцентиране върху един-единствен критерий, и изразена категоричност – отричането на други възможни критерии, които изключват каквито и да било други разрешения. Подобен подход сам по себе си крие риск от едностранчивост или най-малкото поражда резервираност. Той не почива и на позитивна конституционноправна или друга законова регламентация, не отчита застъпени преобладаващи или безспорни становища в доктрината или дефиниращи понятието специализиран съд отправни точки, съдържащи се в обвързващи страната ни актове на международни юрисдикции или институции.

Конституционният законодател е предвидил съществуването на специализирани съдилища, като военните съдилища и Върховния административен съд. Конституцията изрично прогласява и насърчава възможността със закон да се създават и други специализирани съдилища – чл. 119, ал. 2, макар специализацията в областта на правораздаването най-често да се изразява в специализация само по предмет или само по субект. Конституционният съд счита, че вариантите в специализираното правораздаване са разнообразни, както и многообразни са критериите за предметна и/или субективна (персонална) диференциация на извършителите на престъпления.

Дори в сферата на общото наказателно правораздаване в Република България може да се изведе имплицитно съществуването на национална по териториалния си обхват и обособена по съдържание „вътрешна, частична“, условно наречена „специализация“, основана на смесен предметно-субективен критерий, а именно компетентността на Софийския градски съд (СГС) по чл. 35, ал. 3 НПК, макар изразът „специализация“ експлицитно да отсъства. Този законодателен подход за определяне на специфична за СГС национална компетентност от „смесен тип“ (предметен и субективен) по наказателни дела до настоящия момент не е подлаган на съмнения в теоретичен или практичен план и не е оспорван като неконституционен. Той е идентичен или най-малкото твърде сходен с използвания от законодателя способ за дефиниране на разширената понастоящем компетентност на специализирания наказателен съд, при

което допустимостта му за общ наказателен съд логично налага извод и за допустимост по отношение на специализиран такъв, след като и двата вида – общи и специализирани юрисдикции, са включени в единната система от съдилища.

Висшият наказателен съд на Франция (La Haute Cour de justice – чл. 67 и 68 от Конституцията на Република Франция, 1958 г.) е специално установена юрисдикция със смесена субективно-предметна компетентност по отношение на Президента на републиката в случаите на „държавна измяна“ (с възможност за търсене само на политическа отговорност) и за членовете на правителството за извършени от тях престъпления по повод осъществяване на възложените им функции. (André Pouille, *Le pouvoir judiciaire et les tribunaux*, Masson, Droit sciences économiques, Paris, 1985, p. 274-277).

Европейската комисия за демокрация чрез правото (Венецианска комисия) е изразила становище, прието на 112-та си пленарна сесия, Венеция, 6 – 7 октомври 2017 г., по отношение на предложени проектозакон за Висш съд антикорупция (Haute cour anticorruption) в Украйна с компетентност, основана и на качеството на извършителите и на естеството на престъпленията (корупционни), че този съд може да се разглежда като специализирана юрисдикция, доколкото съдът притежава компетентност по отношение на всички свързани с корупция престъпления, характеризиращи се с определена тежест, произтичаща било от публичните функции, заемани от автора на престъплението, било от стойността на предмета на престъплението или причинената вреда.

Европейският съд по правата на човека (ЕСПЧ) по делото *Fruni c. Slovaquie* – 8014/07, Решение от 21.06.2011 г., III секция (на английски език) по повод словашкия специален наказателен съд от 2003 г. със смесена компетентност на основата на *ratione personae* (по отношение на някои държавни служители) и *ratione materiae* (по отношение на престъпления, свързани с корупция, организираната престъпност и други тежки престъпления – § 11) е достигнал до разбирането, че чл. 6, § 1 от КЗПЧОС не забранява създаването на специализирани наказателни съдилища, ако се основават на закона, и е подчертал, че „борбата с корупцията и организираната престъпност може да изисква мерки, процедури и институции от специализирано естество“ – § 142. Приел е също така, че този специален наказателен съд е бил и независим по смисъла на чл. 6, § 1 от КЗПЧОС – § 149.

Конституционният съд счита, че критерият за специализация не може да се сведе à

приори до един-единствен – само предметен или само субективен (персонален). Допустимо е, а и приведените аргументи и примери свидетелстват за това, че критерият може да бъде разнороден (смесен – предметен и субективен едновременно) или най-общо такъв, какъвто законодателят сметне за необходимо да очертае и обоснове надлежно с оглед специфичните за дадения момент нужди, породени от криминологичната обстановка в страната и належащите задачи за овладяване и борба с определен вид престъпност, в това число и чрез наказателноправната репресия.

Неточно извън цялостния контекст е частичното позоваване на Решение № 10 от 2011 г. по к. д. № 6/2011 г. и твърдението, че единственият възможен критерий за определяне на компетентността на специализирания наказателен съд според решението е предметът на делото, а не качеството на извършителя на престъплението, както и че разбирането на законодателя за създаването на специализирания съд е този съд „да е специализиран по материя, а не по субект“.

Приведеният цитат от к. д. № 6/2011 г. е строго обвързан с конкретния предмет на делото, визиращ към разглеждания момент произнасяне за съответствие между установената тогава само предметна специализация на специализирания наказателен съд и конкретното съдържание към релевантния момент на оспорваната разпоредба на чл. 411а, ал. 4 НПК, която е гласяла: „Когато срещу едно и също лице е повдигнато обвинение за няколко престъпления, едно от които е подсъдно на специализирания наказателен съд, делото за всички престъпления е подсъдно на този съд.“

Съдът отбелязва, че следва да се отчете специфичната обосновка на Конституционния съд в Решение № 10 от 2011 г. по к. д. № 6/2011 г. за това, че заложената и очертана от законодателя идея в съдържанието на тогавашната редакция на чл. 411а, ал. 4 НПК е само за предметна специализация, но същата е била надхвърлена.

Дословно предаденото съдържание на решението в разглежданата част гласи, че атакуваната разпоредба „на чл. 411а, ал. 4 НПК следва да бъде обявена за противоконституционна, защото е несъвместима с идеята за създаване на специализиран наказателен съд по материя, а не по субект. Оспорената разпоредба обективно създава условия специализираният наказателен съд да разглежда дела за всички престъпления по Наказателния кодекс без никаква връзка между тях освен идентичност на престъпния субект, включително ако извършеното престъпление извън обхвата на чл. 411а НПК е по-тежко.“ По-нататък в решението се отбелязва, че „разглеждането на други дела за други престъпления би направило от

специализирания наказателен съд общ съд, което противоречи на наименованието на новосъздадения съд и на целта на създаването му“.

Конституционният съд през годините е имал възможност да се произнесе, че създаването на специализирани наказателни подразделения и структури в системата на съдилищата е с оглед „по-доброто противодействие на отделните видове престъпления“ и е от компетентността на Народното събрание (Решение № 10 от 1998 г. и Решение № 8 от 2005 г.). Конституционният законодател допуска в чл. 119, ал. 2 от Основния закон създаването на специализирани съдилища, при което по целесъобразност към тях се отклоняват по волята на законодателната власт определени видове дела, които до този момент са били подсъдни на общите съдилища (Решение № 10 от 2011 г.).

Изложеното позволява да се заключи, че критерият за специализация е предоставен изцяло в дискрецията на законодателя, без последният да се счита предварително ограничен в избора си за един или друг подход.

Да се приеме, че законодателят при решаването на въпросите за специализация на съдилищата задължително следва да се основава само на предметния или само на субективния критерий, би означавало да се отрече правото му на целесъобразна преценка или на утвърденото в доктрината разбиране, че основанията за установяване на една или друга компетентност на дадени съдилища, на една или друга подсъдност на дадена категория наказателни дела са преди всичко от политическо и след това от процесуално-техническо естество.

Да се оспорва като противоконституционен възприет от законодателя избор на критерий за специализация на съдилищата би означавало на Конституционния съд да се възложи обсъждането на въпроси, свързани със законова целесъобразност, и ако той стори това, да престъпи недопустимо конституционно установените си правомощия.

Веднъж дефиниран, критерият за специализация следва да бъде последователно проведен в законодателството в рамките на очертаните си предметни, субективни, смесени предметно-субективни или други възприети от законодателя по целесъобразност граници.

Конституционният съд намира за неоснователно въведеното от вносителите

твърдение за противоконституционност на оспорвания текст, поради съчетаване на предметен и субективен критерий при определяне компетентността на специализирания наказателен съд с довод от Становище на Консултативния съвет на европейските съдии (Становище (2012) № 15, § 5) относно понятието специализиран съдия, като „съдия, който се занимава с ограничени области на правото“ (наказателно, данъчно, семейно, финансово, право на интелектуалната собственост). Без да се отрича значението на този специален орган в утвърждаването на принципа за върховенство на правото и подобряване организацията на съдебната власт, цитираното съдържание на § 5 не може да се абсолютизира и въздига като задължителен еталон за неизменен и единствено възможен за следване подход, а представлява по-скоро индикативен способ за възприемане на модел за евентуална специализация. Този извод пряко произтича от втората част на § 5, чийто текст се цитира от вносителя въз основа на превода на български език, но със съдържание, различно от документа на френски език, според който специализиран съдия е и този, комуто са възложени „дела, отнасящи се до особени положения в специфични области (например, социална, икономическа, семейна)“. Във френския вариант на § 5 от Становището отсъства изразът „фактически“, както и обвързването на особените положения в специфичните области – социална, икономическа, семейна, с „правото“, както това е сторено в текста на български език.

Затова е неприемливо да се поддържа, че е налице лимитативно изброяване на класификационни подходи за специализация или че се изключва специализация на съдиите, основана на персонални или други критерии, произтичащи от спецификите на социалната, икономическата или семейната среда в социологичен, а не правен аспект.

Конституционният съд не приема и довода, че по-кратките срокове за насрочване на делата, съответно по-кратките срокове за подготовка и организиране на защитата, съставляват специални процедурни правила, които биха могли да обосноват елемент на извънредност по отношение на специализирания наказателен съд.

Наистина налице е отклонение, но то е установено в особени правила за специализирана наказателна юрисдикция и има за цел ускоряване на процеса. Отсъстват елементи, които да фаворизират неоснователно някои от участниците в наказателното производство за сметка на други, защото по-краткият срок е в същата степен задължителен както за съда, така и за обвинението и защитата. Не без

значение е обстоятелството, че този срок е относим единствено към подготвителните действия за разглеждане на делото в съдебно заседание. По отношение на организиране на защитата в досъдебното производство няма отклонения във връзка със сроковете относно времетраенето на проучването на делото, което се определя в зависимост от фактическата и правната сложност, неговия обем и другите обстоятелства, които са от значение за времетраенето на проучването.

По-краткият срок за организиране на съдебното заседание е в съответствие с изискването за разглеждане и решаването на делата в разумен срок, като Конституционният съд в Решение № 10 от 2010 г. по к. д. № 10/2010 г. е приел принципната допустимост на подобни процедури.

Отделно от изложеното, разглежданото съкращаване на срокове не е драстично, неприемливо или неразумно с оглед осигуряване баланса между обществения и личния интерес. То няма решаващо отношение към същинските процесуални правила за развитието на наказателен процес в специализирания наказателен съд, в това число за доказването на вината и на престъпното деяние, които са идентични на тези, прилагани от общите наказателни съдилища.

Конституционният съд не споделя разбирането на пленума на ВКС за неравно третиране на граждани, изразяващо се в това, че при обвинение за едно и също престъпление лицата, посочени в чл. 411а, ал. 1, т. 4 от НПК, имат право на контрол на постановения акт на две инстанции, а лицата извън определените в оспорената норма разполагат с право да предизвикат контрол на постановения съдебен акт само пред една инстанция.

Не е налице конституционно недопустимо отклонение от чл. 6, ал. 2 от Конституцията, доколкото отсъства идентитет, изграден въз основа на съчетан критерий – престъпление и различен субект на престъплението, по отношение на двете самостоятелни групи съвкупности от посегателства, от компетентност на общите, съответно на специализираните наказателни съдилища. Конституционно допустимо е при констатирано съществуващо различие последното да доведе до други решения във връзка с инстанционно обжалване по отношение на съдебните актове на специализирана съдебна юрисдикция. Такъв подход с подсъдност пред въззивна и касационна инстанция, както е при специализирания наказателен съд, не е нов, той е използван от законодателя и при военните съдилища – чл. 397 НПК, и не е бил поставян под съмнение.

Конституционният съд намира за необходимо отново да потвърди утвърдената вече своя постоянна практика, основана на разбирането, че равенството пред закона означава равнопоставеност на всички граждани пред закона и задължение за еднаквото им третиране от публичната власт. Принципът за равенството означава равенство на гражданите пред закона, като законът може за едно и също право или задължение да предвижда диференциация, но това не води до извод за нарушаване на посочения конституционен принцип, ако диференциацията се основава на определен критерий и на него отговарят всички субекти от една група (в този смисъл са Решение № 4 от 2014 г. пок. д. № 12/2013 г. и Решение № 6 от 2010 г. пок. д. № 16/2009 г.) или възприетото в Решение № 1 от 1998 г. по к. д. № 27/1996 г.: „доколкото една категория физически и юридически лица е разполагала с определени възможности, от които е лишена друга категория ... тази последица не е резултат на нееднакво третиране от страна на закона с оглед на конституционно недопустими признаци като основания за създаване на привилегировано положение“.

Конституционният съд в съответствие със своята практика (Решение № 16 от 1998 г. по к. д. № 7/1998 г.) поддържа, че чл. 119, ал. 1 от Конституцията не разкрива съществуването на конституционен императив процесът да бъде винаги триинстанционен. Допускат се възможни изключения по определени категории дела, като меродавни могат да бъдат „съображения също със значение на процесуални ценности, каквито са бързината на правораздаването, процесуалната дисциплина и процесуалната икономия“.

По останалите, въведени в исканията до Конституционния съд от пленума на ВКС и Висшия адвокатски съвет твърдения за неконституционност на чл. 411а, ал. 1, т. 4 от НПК:

Вносителите поддържат, че отделни положения, които биха могли да обосноват неконституционност на специализирания наказателен съд, могат да се изведат и от част от измененията на ЗСВ относно установеното изключително правомощие на председателя на специализирания апелативен наказателен съд да командирова съдии; заемането на свободни щатни длъжности „по изключение“, без то да бъде дефинирано; предвиденото допълнителното възнаграждение на съдиите, прокурорите, следователите и съдебните служители в специализираните съдилища и прокуратури, което ги поставяло в привилегировано положение, както и от различното третиране и нееднакъв стандарт при определянето му.

Висшият адвокатски съвет специално акцентира върху неприемливостта да се използват системи, които обвързват основното трудово възнаграждение на съдиите с работата им, поради което следва да бъдат избягвани, тъй като биха могли да породят проблеми, свързани с независимостта на съда, като се цитира препоръка на Комитета на министрите CM/Rec (2010) 12. Според този вносител въведената възможност по искане на главния прокурор за отстраняване от длъжност на съдия, прокурор или следовател, който е привлечен като обвиняем за умишлено престъпление от общ характер, позволява да се формират съдебни състави ад хок чрез избягване на общия ред за образуване на съдебен състав по конкретното дело. Набляга се върху разбирането, че създаването на нова подсъдност на специализирания наказателен съд по субекти ще се съпроводи и с нов начин за формиране на персоналния му състав чрез заобикаляне на конкурсното начало и класирането при назначаване, повишаване или преместване на съдии от този съд.

Конституционният съд не споделя изразените в исканията доводи за противоконституционност на изменението на чл. 411а, ал. 1, т. 4 НПК, превръщащо го в извънреден съд, извеждани и от отделни законодателни разрешения в ЗСВ (ДВ, бр. 90 от 10.11.2017 г.), които не са предмет на конституционен контрол по настоящото дело. Все пак те следва да бъдат преценени единствено от позициите на това, дали в своята съвкупност променят характеристиката на специализирания наказателен съд, превръщайки го в извънреден.

Правомощието в точно изброени хипотези за командироване на съдии от председателя на специализирания апелативен наказателен съд се основава изцяло върху всички главни изисквания от вече установен, многократно прилаган и принципно неоспорван правно-технически способ на командироване, поради което отсъства какъвто и да било елемент на радикална промяна в процедурата на командироване. Обстоятелството, че това правомощие се установява само за този административен ръководител, е резултат от спецификата на новосъздадения съд, сега вече и с разширена компетентност, в това число и в неговата по-ограничена кадрова обезпеченост, която обективно налага използването на допълнителни възможности за бързо и оперативно разрешаване на проблеми, породени от недостатъчна кадрова наличност в рамките на този съд, и изискването за формиране на непредубедени, безпристрастни съдебни състави.

Установеният по израза на Висшия адвокатски съвет „принцип за заемане на

свободни щатни длъжности по изключение, без изключенията да бъдат дефинирани“ също не води до извод за сериозно накърняване на принципите на несменяемостта и независимостта на съдиите, което да рефлектира върху безпристрастността им при решаването на делата. Изборът на използваната конкретна законодателна техника при командироване е изцяло в дискрецията на законодателя. Дали ще се ограничи при командироване само с израза „по изключение“, или ще даде легално допълнителни критерии или основания за „изключителност“, които да го дефинират по-подробно, е въпрос на целесъобразност. Същественото в случая е, че дори изразът „по изключение“ сам по себе си е достатъчно съдържателен откъм количествени и времеви характеристики – става дума за единични случаи на командироване, осъществени в рамките на сравнително продължителни периоди от време от дейността на съда. Разглежданият регламент за командироване на съдии многократно използва подобна техника и в други хипотези (чл. 100 и 107 от ЗСВ).

Конституционният съд не приема и аргумента за извънредност на специализирания наказателен съд, основан и на друго отклонение от общоустановените правила, важими за общите съдилища – на измененията в уредбата за допълнителното възнаграждение на магистратите и служителите от този съд – чл. 233, ал. 6 и чл. 345, ал. 5 от ЗСВ (ДВ, бр. 90 от 2017 г.), които не са оспорени в настоящото производство. Доколкото този въпрос се повдига с оглед извеждане на характеристики на извънреден съд, Конституционният съд намира за необходимо да отбележи следното: Начинът на определяне на възнагражденията на съдиите, прокурорите и следователите не е уреден на конституционно ниво, поради което е въпрос на законодателна целесъобразност.

Общите наказателни съдилища или другите специализирани съдилища са отделни и различни структури от специализираните наказателни съдилища. Различна е криминологичната характеристика на разглежданата от общите наказателни съдилища престъпност от тази, включена в компетентността на специализирания наказателен съд, различни са предизвикателствата срещу сигурността, интегритета, независимостта и безпристрастността на магистратите и служителите в общите наказателни съдилища и тези от специализираните такива.

Затова и Консултативният съвет на европейските съдии (Становище (2012) № 15, § 57) признава възможността за различия в заплащането, когато са налице „специфични основания за констатация, че особеността на професията на специализирания съдия

или неговите отговорности (включително личните ограничения, свързани със специализираната функция) изискват подобна компенсация“. (Цитирано по френския текст на Avis (2012) No 15, § 57, доколкото в българския текст има неточности в превода.)

Не без значение е и че понастоящем ЗСВ допуска отклонения от общите правила по отношение на магистрати в органи на съдебната власт спрямо други от същото ниво, които отклонения се отразяват на възнагражденията и са от значение за кариерното израстване. Съдиите в Софийски градски съд, в Специализирания наказателен съд и в Административния съд – гр. София, са с ранг на съдия в апелативен съд, а съдиите в Софийския районен съд са с ранг на съдия в окръжен съд (чл. 233, ал. 2 ЗСВ).

Изцяло неотносим е въведеният от Висшия адвокатски съвет довод, основаващ се на Препоръка на Комитета на министрите CM/Rec (2010)12, § 55, и почиващ на разбирането, че системите, които обвързват основното трудово възнаграждение на съдиите с работата им следва да се избягват, защото могат да породят проблеми с независимостта на съда. Цитираният параграф има строго определен предметен обхват и съдържа произнасяне единствено за основното трудово възнаграждение на съдиите. В настоящия случай приведената аргументация от този вносител неоснователно разширява предметно границите на § 55 от Препоръката, привнасяйки и въпроса за допълнителното им възнаграждение, какъвто елемент на възнаграждението не е обсъждан и не е намерил разрешение в § 55 от цитирания документ.

Съдът не приема изложените от вносителите опасения, че посредством искане на главния прокурор за отстраняване от длъжност на съдия, прокурор или следовател, който е привлечен като обвиняем за умишлено престъпление от общ характер, би се позволило съставянето в специализирания наказателен съд на съдебни състави ад хок чрез избягване на общия ред за образуване на съдебен състав, както и че създаването на нова подсъдност по субекти ще се съпроводи и с нов начин за формиране на персоналния състав на специализирания наказателен съд чрез заобикаляне на конкурсното начало и класирането при назначаване, повишаване или преместване на съдии от този съд.

Неприемливо е да се поддържа, че при съществуващите способности за пряк или непряк контрол – ВСС чрез пленума и колегиите, Инспекторатът към ВСС, съдийското самоуправление, неправителствените организации, особено чувствителност на

медииите, публичността и повишената отчетност на главния прокурор, последният ще съумее да изгради и поддържа своеобразна сложна система за предварително проследяване и узнаване на резултати от бъдещо случайно разпределение на съдебни дела, така че своевременно да предприеме приписваните му евентуално злонамерени действия по своеобразно „съдебно съставно инженерство ад хок“ или за отстраняване на вече включени в състави „неудобни“ съдии. Не по-малко неприемливо е да се поддържа, че новата съдебна подсъдност на специализирания наказателен съд ще се съпроводи и с нов начин на формиране на персоналия му състав чрез заобикаляне на конкурсното начало и класирането при назначаване, повишаване или преместване на съдии от този съд предвид подробната законодателна уредба и предвидените гаранции за спазването ѝ.

Подход, който въвежда или създава представа относно презумпция за злонамереност на действия на органи на съдебната власт, е непродуктивен и не може да бъде споделен. Конституционният съд намира за необходимо да потвърди изложеното в тази връзка в Решение № 10 от 2011 г. по к. д. № 6/2011 г., че „добросъвестността на органите на власт, в т. ч. и на органите на съдебната власт, следва да се предполага“, както и отразеното в Решение № 8 от 2005 г. по к. д. № 8/2004 г. разбиране за неприемливост на конструкция, при която съществува хипотетична възможност прокурорът да е недобросъвестен.

Изложеното дава основание на Конституционния съд да обобщи, че приложеният от законодателя в чл. 411а, ал. 1, т. 4 НПК смесен (предметно-субективен) критерий при изменената компетентност на специализирания наказателен съд съставлява надлежно упражняване по целесъобразност на конституционно установено правомощие, поради което не превръща специализирания наказателен съд в извънреден, какъвто е недопустим по смисъла на чл. 119, ал. 3 от Конституцията, а функционирането му не е в противоречие с чл. 6, ал. 2 и принципите на правовата държава – чл. 4, ал. 1 от Основния закон.

В заключение Конституционният съд намира, че оспорените чл. 127, ал. 1, предложения предпоследно и последно и чл. 411а, ал. 1, т. 4 НПК не противоречат на Конституцията на Република България и че чл. 127, ал. 1, предложения предпоследно и последно от НПК не е в несъответствие с чл. 6 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи.

По изложените съображения и на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 и 4 от Конституцията

РЕШИ:

Отхвърля искането на пленума на Върховния касационен съд за установяване на противоконституционност и несъответствие с чл. 6 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи на чл. 127, ал. 1, предложения предпоследно и последно от Наказателно-процесуалния кодекс (обн., ДВ, бр. 86 от 2005 г.; последно изм. и доп., бр. 7 от 19.01.2018 г.).

Отхвърля искането на пленума на Върховния касационен съд и на Висшия адвокатски съвет за установяване на противоконституционност на чл. 411а, ал. 1, т. 4 от Наказателно-процесуалния кодекс (обн., ДВ, бр. 86 от 2005 г.; последно изм. и доп., бр. 7 от 19.01.2018 г.).